

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2023 m. gruodžio 14 d.¹

Byla C-687/22

**Julieta,
Rogelio
prieš**

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

(*Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas, Ispanija) prašymas priimti
prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose –
Nemokumo procedūros – Restruktūrizavimo planas – Direktyva (ES) 2019/1023 –
Netaikymas valstybės skoliniam reikalavimams – Direktyvų teisinis poveikis – Pareiga rimtai
netrukdyti pasiekti direktyvoje nustatytą rezultatą“

I. Įvadas

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva)², 23 straipsnio 4 dalies išaiškinimo.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dviejų fizinių asmenų, tapusių nemokiais (toliau – skolininkai), ir *Agencia Estatal de Administración Tributaria* (Valstybinė mokesčių administravimo agentūra, Ispanija; toliau – AEAT) ginčą dėl per skolininkų nemokumo procedūrą jų pateikto prašymo panaikinti skolas. AEAT paprieštaravo dėl skolų, atitinkančių mokestinį reikalavimą, panaikinimo.

3. Ši byla suteikia Teisingumo Teismui galimybę išaiškinti, kokią veiksmų laisvę turi valstybės narės, perkeldamos į nacionalinę teisę Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalį, kurioje numatyta, kad visiško skolų panaikinimo mechanizmas gali būti netaikomas tam tikroms reikalavimų kategorijoms.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² OL L 172, 2019, p. 18.

4. Baigęs savo analizę, šioje išvadoje pasiūlysiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas, Ispanija) atsakyti, kad valstybės narės gali numatyti, jog visiškas skolų panaikinimas netaikomas valstybės skoliniams reikalavimams, jei tai tinkamai pagrįdžiama.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

5. Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio „Nukrypti leidžiančios nuostatos“ 4 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali nustatyti, kad tam tikrų kategorijų skolos negali būti panaikintos, arba gali apriboti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, arba nustatyti ilgesnį skolos panaikinimo laikotarpį, jei toks netaikymas, apribojimai arba ilgesni laikotarpiai yra tinkamai pagrįsti, kaip, pavyzdžiui, šiais atvejais:

- a) užtikrintų skolų;
- b) skolų, susidarančių dėl baudžiamųjų sankcijų, arba su jomis susijusių skolų;
- c) skolų, susidarančių dėl deliktinės atsakomybės;
- d) skolų dėl iš šeimos santykių, giminystės, santuokos arba svainystės kylančių išlaikymo prievolių;
- e) skolų, susidariusių po to, kai buvo pateiktas prašymas dėl skolų panaikinimo procedūros, arba po to, kai tokia procedūra buvo pradėta, ir
- f) skolų, kylančių iš prievolės sumokėti skolų panaikinimo procedūros išlaidas.“

6. Iš šios direktyvos 34 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 35 straipsnio sąlygų matyti, kad ji įsigaliojo dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir kad perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpis baigėsi 2021 m. liepos 17 d.; jei kyla ypatingų sunkumų, šis laikotarpis gali būti pratęstas vienais metais. Ispanijos Karalystei buvo suteiktas šis papildomas laikotarpis.

B. Ispanijos teisė

7. 2015 m. vasario 27 d. *Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social* (Karaliaus dekretas įstatymas 1/2015 dėl antrosios galimybės mechanizmo, finansinės naštos mažinimo ir kitų socialinių priemonių)³, kuriuo buvo iš dalies pakeistas 2003 m. liepos 9 d. *Ley 22/2003 Concursal* (Nemokumo įstatymas 22/2003)⁴ (toliau – Nemokumo įstatymas), įtraukiant naują

³ BOE, Nr. 51, 2015 m. vasario 28 d., p. 19058. Šis Karaliaus dekretas įstatymas buvo be pakeitimų patvirtintas 2015 m. liepos 28 d. *Ley 25/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de la carga financiera y otras medidas de orden social* (Įstatymas 25/2015 dėl antrosios galimybės mechanizmo, finansinės naštos mažinimo ir kitų socialinių priemonių) (BOE, Nr. 180, 2015 m. liepos 29 d., p. 64479).

⁴ BOE, Nr. 164, 2003 m. liepos 10 d., p. 26905.

178bis straipsnį, kuriuo reglamentuojama skolų panaikinimo lengvata. Šia nuostata buvo įvesta dviejų lygių sistema, pagal kurią skolininkas galėjo pasirinkti arba skubų skolos panaikinimą (178bis straipsnio 3 dalies 4 punktas), arba skolos panaikinimą per penkerius metus pagal mokėjimo planą (178bis straipsnio 3 dalies 5 punktas). Kalbant apie atidėtą skolos nurašymą su mokėjimo planu, Nemokumo įstatymo 178bis straipsnio 5 dalies 1 punkte buvo numatyta:

„3 dalies 5 punkte nurodytų skolininkų atveju panaikinamos skolos apima nepatenkintą toliau išvardytų reikalavimų dalį:

1) įprastinius ir subordinuotuosius reikalavimus, neįvykdytus kolektyvinės nemokumo bylos užbaigimo dieną, net jei apie juos nebuvo pranešta, išskyrus valstybės skolinius reikalavimus ir reikalavimus dėl išlaikymo.“

8. 2020 m. gegužės 5 d. *Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal* (Karaliaus įstatyminis dekretas 1/2020, kuriuo patvirtinamas konsoliduoto Nemokumo įstatymo tekstas; toliau – TRLC)⁵ dar kartą iš dalies pakeistas Nemokumo įstatymas, jo 178bis straipsnį pakeičiant nauju šio įstatymo skyriumi ir tuo pasinaudojant tam, kad valstybės reikalavimai nepatektų į neatidėliotino ar atidėtojo skolų panaikinimo taikymo sritį.

9. TRLC 491 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Jeigu reikalavimai turtui ir privilegijuotųjų kreditorių reikalavimai buvo visiškai patenkinti ir jeigu skolininkas, kuris turi teisę tai padaryti, siekė išankstinio neteisminio susitarimo, nepatenkintų įsipareigojimų panaikinimas taikomas visiems nepatenkintiems reikalavimams, išskyrus valstybės skolinius reikalavimus ir reikalavimus dėl išlaikymo.“

10. TRLC 497 straipsnio 1 dalies 1 punkte buvo nustatyta:

„Skolininkų, sutikusių laikytis mokėjimo plano, skolų panaikinimas yra išplečiamas įtraukiant dalį toliau nurodytų reikalavimų, kurie pagal planą liks nepatenkinti:

1) įprastinius ir subordinuotuosius reikalavimus, neįvykdytus nemokumo bylos užbaigimo dieną, net jei apie juos nebuvo pranešta, išskyrus valstybės skolinius reikalavimus ir reikalavimus dėl išlaikymo.“

11. 2022 m. rugsėjo 5 d. *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, para la transposición de la [Directiva 2019/1023]* (Įstatymas 16/2022, kuriuo iš dalies keičiamas konsoliduoto Nemokumo įstatymo tekstas, patvirtintas [TRLC], siekiant perkelti į nacionalinę teisę [Direktyvą 2019/1023])⁶ (toliau – Įstatymas 16/2022) iš dalies pakeistas TRLC, kartu patvirtinant, kad valstybės reikalavimai nepatenka į neatidėliotino ar atidėtojo skolų panaikinimo taikymo sritį. Naujos redakcijos TRLC 489 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatyta:

„Skolų panaikinimas taikomas visoms negražintoms skoloms, išskyrus toliau nurodytas skolas:

<...>

⁵ BOE, Nr. 127, 2020 m. gegužės 7 d., p. 31518.

⁶ BOE, Nr. 214, 2022 m. rugsėjo 6 d., p. 123682.

5) skolas, kylančias iš valstybės skolinių reikalavimų. Vis dėlto skolos, kurių išieškojimo administravimas priskirtas [AEAT] kompetencijai, gali būti panaikintos iki maksimalios 10 000 eurų sumos vienam skolininkui; 5 000 eurų neviršijančios skolos panaikinamos visiškai, o viršijus šią sumą panaikinama 50 % skolos, neviršijant nurodytos maksimalios sumos. Be to, tokiomis pat sąlygomis gali būti panaikinama ir tokia pat skolų socialinės apsaugos institucijoms suma. Panaikinama suma, neviršijanti minėtos maksimalios sumos, nustatoma pirmumo tvarka, atvirkštine šiame įstatyme nustatytajai pirmumo tvarkai, o kiekvienoje kategorijoje – atsižvelgiant į jos susidarymo laiką.“

12. Įstatymo 16/2022 preambulės IV skirsnyje, be kita ko, numatyta:

„Direktyva 2019/1023 reikalaujama, kad visos valstybės narės nustatytų antrosios galimybės mechanizmą, kad skolininkai nebūtų skatinami persikelti į kitas šalis, kuriose tokie mechanizmai jau numatyti, nes tai kainuotų tiek skolininkui, tiek jo kreditoriams. Tuo pačiu metu šios srities suvienodinimas laikomas būtinu Europos bendrosios rinkos veikimui.

<...>

Numatomos dvi skolų panaikinimo galimybės: skolų panaikinimas likviduojant turtą ir skolų panaikinimas sudarant mokėjimo planą.

<...>

Vykstant nemokumo procedūrai ir esant pateiktiems reikalavimams į turtą skolų panaikinimas taikomas visiems reikalavimams. Tam tikrais atvejais išimtyms grindžiamos ypatinga reikalavimų patenkinimo svarba teisingai ir solidariai visuomenei, grindžiamai teisinės valstybės principu (kaip antai išlaikymo skoloms, skoloms, kylančioms iš valstybės reikalavimų, skoloms, kylančioms iš nusikalstamų veikų, arba skoloms, kylančioms iš deliktinės atsakomybės). Taigi skolų, susijusių su valstybės reikalavimais, panaikinimui taikomi tam tikri apribojimai ir jis galimas tik pirmą kartą panaikinant skolas, bet ne vėliau. <...>“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

13. Vykstant nemokumo procedūrai skolininkų atžvilgiu, 2021 m. kovo 3 d. jie pateikė prašymą dėl skolų panaikinimo; jam AEAT paprieštaravo dėl savo 192 366,21 EUR reikalavimo, kuris, jos nuomone, yra privilegijuotasis valstybės reikalavimas.

14. 2021 m. liepos 30 d. *Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Denia* (Denijos pirmosios instancijos teismas Nr. 1, Ispanija) paskelbė, kad ši nemokumo procedūra baigta, ir panaikino skolininkų skolas, išskyrus valstybės skolinius reikalavimus ir reikalavimus dėl išlaikymo.

15. Skolininkai dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas).

16. Atsižvelgdamas į skolininkų prašymo datą, šis teismas mano, kad reikia remtis ne Nemokumo įstatymo redakcija, priimta pagal Įstatymą 16/2022, kuriuo Direktyva 2019/1023 buvo perkelta į nacionalinę teisę, o redakcija, priimta pagal Karaliaus įstatyminių dekretą 1/2020, kuris buvo

paskelbtas po šios direktyvos įsigaliojimo, jos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu⁷. Abiejuose šiuose dokumentuose numatyta, kad skolų panaikinimas netaikomas valstybės skoliniams reikalavimams.

17. Šis teismas nurodo, kad Ispanijos jurisprudencija skiriasi. Kai kuriuose sprendimuose nustatyta, kad dėl valstybės reikalavimų gali būti taikomas skolų panaikinimas, o kituose daroma priešinga išvada. Visuose sprendimuose, su kuriais susipažino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip aiškinimo kriterijus nurodyta Direktyva 2019/1023.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų dėl TRLC suderinamumo su minėta direktyva, kiek tai susiję su skolų panaikinimo taikymu valstybės skoliniams reikalavimams ar jų netaikymu.

19. Pirma, jis kelia klausimą, ar Ispanijos teisėje numatytas skolų panaikinimo netaikymas valstybės skoliniams reikalavimams yra tinkamai pagrįstas. Jis paaiškino, kad pagal Direktyvos 2019/1023 23 straipsnį leidžiama nukrypti nuo šios direktyvos 20 straipsnio 1 dalyje nustatytos bendrosios taisyklės, pagal kurią skolų panaikinimas yra visiškas. Visų pirma pagal minėtos direktyvos 23 straipsnio 4 dalį valstybėms narėms suteikiama galimybė netaikyti skolų panaikinimo konkrečioms reikalavimų grupėms, jei netaikymas yra „tinkamai pagrįstas“⁸.

20. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, priešingai nei Įstatyme 16/2022⁹, TRLC redakcijoje, grindžiamoje Karaliaus įstatyminiu dekretu 1/2020, TRLC skolų panaikinimo netaikymas valstybės skoliniams reikalavimams niekaip nepagrįstas.

21. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų, ar Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateiktas konkrečių reikalavimų, kuriems skolų panaikinimas gali būti netaikomas, kategorijų sąrašas yra baigtinis, nes tokiu atveju Nemokumo įstatymo redakcija, įsigaliojusi priėmus Karaliaus įstatyminį dekretą 1/2020, prieštarautų šiam straipsniui. Kita vertus, jei minėtame sąrašė būtų pateikti tik pavyzdžiai, šis įstatymas atitiktų šį straipsnį.

22. Jo teigimu, aplinkybė, kad valstybės skoliniai reikalavimai nėra įtraukti į Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateiktą sąrašą, nors jie yra labai svarbūs nemokumo bylose, gali reikšti, kad šis sąrašas yra baigtinis. Be to, absoliuti ir visiška valstybių narių laisvė nepanaikinti su valstybės reikalavimais susijusių skolų ir dėl to galima nacionalinės teisės aktu šiuo klausimu įvairovė gali turėti įtakos vidaus rinkos veikimui ir naudojimuisi tokiais pagrindinėmis laisvėmis, kaip laisvas kapitalo judėjimas ir įsisteigimo laisvė¹⁰.

⁷ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Teisingumo Teismo jurisprudenciją, pagal kurią direktyvos sukelia pasekmes ne tik po jų perkėlimo į nacionalinę teisę arba pasibaigus perkėlimo terminui, bet ir prieš tai, nes valstybės narės iki šio termino pabaigos turi susilaikyti nuo priemonių, galinčių kelti pavojų direktyvoje numatytiems tikslams pasiekti arba rimtai jiems pakenkti. Šiuo klausimu jis remiasi 1987 m. spalio 8 d. Sprendimu *Kolpinghuis Nijmegen* (80/86, EU:C:1987:431); 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimu *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) ir 2005 m. lapkričio 22 d. Sprendimu *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709).

⁸ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo Direktyvos 2019/1023 78 ir 81 konstatuojamąsias dalis.

⁹ Žr. šios išvados 12 punktą.

¹⁰ Teismas remiasi Direktyvos 2019/1023 1 konstatuojamąja dalimi.

23. Tokiomis aplinkybėmis *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar įmanoma taikyti Direktyvos [2019/1023] 23 straipsnio 4 dalį atitinkantį aiškinimo principą, kai faktinės aplinkybės (kaip šiuo atveju, atsižvelgiant į prašymo panaikinti skolą datą) įvyko per tarpinį laikotarpį tarp [šios] direktyvos įsigaliojimo ir jos perkėlimo termino pabaigos, o taikytinas nacionalinis teisės aktas (TRLIC, iš dalies pakeistas Karaliaus įstatyminiu dekretu 1/2020) nėra tas, kuriuo perkeliama direktyva (Įstatymas 16/2022)?
2. Ar su Direktyvos [2019/1023] 23 straipsnio 4 dalimi ir šioje direktyvoje įtvirtintais principais, kuriais pagrįstas skolų panaikinimas, yra suderinama nacionalinė teisė, kaip antai Ispanijos teisė, kuri įtvirtinta TRLIC (Karaliaus įstatyminiu dekretu 1/2020 patvirtinta redakcija) nuostatose ir kurioje nepateikiama jokie skolų panaikinimo netaikymo valstybės skoliniams reikalavimams pagrindimo? Ar ši teisė, kiek pagal ją skolų panaikinimas netaikomas valstybės skoliniams reikalavimams ir nenumatyta tinkamo to pagrindimo, kelia grėsmę ar trukdo pasiekti šioje direktyvoje nustatytus tikslus?
3. Ar Direktyvos [2019/1023] 23 straipsnio 4 dalyje pateiktas išsamus ir baigtinis skolų, kurioms gali būti netaikomas panaikinimas, kategorijų sąrašas, ar, priešingai, šis sąrašas yra tik pavyzdinis ir ar nacionalinės teisės aktų leidėjas yra visiškai laisvas nustatyti tokias skolų, kurioms netaikomas panaikinimas, kategorijas, kokios jam atrodo tinkamos, su sąlyga, kad jos yra tinkamai pagrįstos pagal nacionalinę teisę?“

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė šią bylą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. 2022 m. gruodžio 28 d. nutartimi Teisingumo Teismo pirmininkas šį prašymą atmetė.

25. Rašytines pastabas pateikė Ispanijos vyriausybė ir Europos Komisija.

IV. Analizė

26. Kad mano analizė būtų aiški, pradėsiu nuo pirmojo klausimo, paskui nagrinėsiu trečiąjį klausimą, susijusį su Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje numatyto sąrašo išsamumu, ir tik tada – antrąjį klausimą, susijusį su nacionalinio teismo atliekamu savo teisės normų vertinimu atsižvelgiant į įsigaliojusią direktyvą, kurios perkėlimo į nacionalinę teisę terminas dar nepasibaigė, nes netaikymas nėra tinkamai pagrįstas.

A. Dėl direktyvų poveikio nepasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui

27. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar galima atitikties aiškinimo principą taikyti tokiu atveju, kai nagrinėjamos faktinės aplinkybės įvyko per laikotarpį nuo direktyvos įsigaliojimo iki jos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos datos ir kai šioms faktinėms aplinkybėms taikytini teisės aktai yra ne tie, kuriais ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, o tarp šių dviejų datų priimti teisės aktai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma remiasi Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalimi, kurioje nustatytos kelios galimos nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo šioje direktyvoje įtvirtinto visiško skolų panaikinimo principo.

28. Reikia priminti, kad 2006 m. liepos 4 d. Sprendime *Adeneler ir kt.*¹¹ Teisingumo Teismas nusprendė, jog iki direktyvos perkėlimui nustatyto termino pasibaigimo valstybės narės neturėtų būti kaltinamos tuo, kad nepriėmė direktyvai įgyvendinti jų teisinėje sistemoje reikiamų priemonių ir kad bendra nacionalinių teismų pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų direktyvą, atsiranda tik pasibaigus direktyvos perkėlimo terminui¹². Be to, per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurios yra tos direktyvos adresatės, privalo susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai sutrukdyti pasiekti toje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo¹³. Kadangi tokią pareigą susilaikyti turi visos nacionalinės institucijos, valstybių narių teismai privalo kuo labiau vengti tokio nacionalinės teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, gali rimtai trukdyti įgyvendinti šioje direktyvoje nustatytą tikslą¹⁴.

29. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, į pirmąjį klausimą siūlau atsakyti, kad nuo Direktyvos 2019/1023 įsigaliojimo dienos iki jai perkelti į nacionalinę teisę skirto termino pabaigos nacionaliniai teismai neprivalo aiškinti savo vidaus teisės pagal šios direktyvos 23 straipsnio 4 dalį.

B. Dėl Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateikto sąrašo išsamumo arba neišsamumo ir valstybių narių diskrecijos laisvės perkeliant šią nuostatą į nacionalinę teisę

30. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalį. Jam kyla klausimas, ar šioje nuostatoje pateiktas išimčių sąrašas yra išsamus, ar ne, ir kokią veiksmų laisvę šioje srityje turi valstybės narės, perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę. Šis išaiškinimas būtinas tam, kad teismas galėtų įvertinti, ar Ispanijos teisės nuostatomis rimtai trukdoma įgyvendinti minėtos direktyvos tikslus.

1. Dėl Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateikto sąrašo išsamumo

31. Tiek Komisija, tiek Ispanijos vyriausybė savo pastabose pripažįsta, kad Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateiktas sąrašas yra neišsamus, nes jame numatyta, kad skolų panaikinimas gali būti netaikomas tam tikrų kategorijų reikalavimams, be kita ko, susijusiems su tolesniame šios dalies tekste išvardytomis šešiomis skolų kategorijomis.

32. Abejonių galėjo sukelti pradinė šio straipsnio redakcija ispanų kalba, kurioje buvo nurodyta, kad valstybės narės gali „nustatyti, kad tam tikrų kategorijų skolos negali būti panaikintos, <...> šiais atvejais¹⁵“. Vis dėlto ši formuluotė buvo pakeista žodžiais „kaip [yra], pavyzdžiui, šiais atvejais¹⁶“ šios direktyvos klaidų ištaisyme¹⁷, taip formuluotę ispanų kalba suderinant su kitų kalbų versijomis.

¹¹ C-212/04, EU:C:2006:443.

¹² Žr. 2006 m. liepos 4 d. Sprendimą *Adeneler ir kt.* (C-212/04, EU:C:2006:443, 114 ir 115 punktai).

¹³ Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 65 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁴ Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 66 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁵ „en los siguientes casos“.

¹⁶ „como en los siguientes casos“.

¹⁷ OL L 43, 2022, p. 94.

33. Vadinasi, abejoti nebegalima: vartojami žodžiai „valstybės narės gali nustatyti, kad tam tikrų kategorijų skolos negali būti panaikintos“, orieveiksmis „pavyzdžiui“ reiškia, kad Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateiktas sąrašas iš tikrųjų yra neišsamus reikalavimų, kuriems gali būti netaikomas skolų panaikinimas, kategorijų sąrašas, kurį valstybės narės gali papildyti. Šią analizę sustiprina šios direktyvos 81 konstatuojamoji dalis, aiškinama atsižvelgiant į Europos Sąjungos Taryboje vykusias diskusijas¹⁸, iš kurių matyti, kad valstybės narės turėtų galėti tinkamai pagrįstais atvejais nepanaikinti skolų kitų kategorijų reikalavimams.

2. *Dėl valstybių narių diskrecijos perkėlimo į nacionalinę teisę metu*

34. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat kvestionuoja valstybių narių turimą diskreciją tam tikroms reikalavimų kategorijoms netaikyti skolų panaikinimo galimybes. Kad galėtume atsakyti į šį klausimą, turime atskirti principą, pagal kurį ši išimtis taikoma tam tikrai reikalavimų kategorijai, ir šios išimties taikymo sąlygas.

35. Dėl valstybės reikalavimams taikomos išimties reikia pažymėti, kad Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje išvardytos šešios reikalavimų kategorijos, kurioms valstybės narės gali netaikyti skolų panaikinimo arba kurių atžvilgiu skolų panaikinimas gali būti apribotas ar skolų panaikinimo laikotarpis pratęstas. Šios kategorijos yra tokios: užtikrintos skolos, skolos, susidarancios dėl baudžiamųjų sankcijų arba susijusios su jomis, skolos, susidarancios dėl deliktinės atsakomybės, alimentų skolos, skolos, susidariusios po to, kai buvo pateiktas prašymas dėl skolų panaikinimo procedūros, arba po to, kai tokia procedūra buvo pradėta, ir skolos, susijusios su šios procedūros išlaidomis.

36. Savo pastabose Komisija pakartojo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo argumentą, kad šias skirtingas reikalavimų kategorijas sieja ryšys, kuriuo pateisinama tai, kad valstybėms narėms, norinčioms nustatyti visiško skolų panaikinimo principo išimtis dėl nagrinėjamos skolos pobūdžio, visiškos diskrecijos laisvės nesuteikiama.

37. Taigi ši sąsaja grindžiama materialinio teisingumo siekiu: pirma, skolininkas neturėtų galėti išvengti su įprasta verslo veikla nesusijusių veiksmų (šeimos skolų, baudžiamųjų sankcijų skolų ar civilinės atsakomybės skolų) finansinių pasekmių. Antra, skolos, atsiradusios vykdant skolų panaikinimo procedūrą arba vėliau, negali būti panaikinamos siekiant užtikrinti šios procedūros veiksmingumą. Trečia, užtikrintos skolos taip pat gali būti nenaikinamos, nes jos garantuojamos būtent siekiant išvengti nemokumo pasekmių.

38. Vis dėlto šiam argumentui prieštarauja keletas veiksnių.

39. Pirma, pačioje Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio formuluotėje numatomi pasirenkamų variantų, susijusių su galimomis visiško skolų panaikinimo principo išimtimis, moduliavimo būdai. 1 dalyje nurodyta, kad visos valstybės narės turi numatyti nesąžiningo arba

¹⁸ Žr. 2018 m. gegužės 16 d. pirmininkavusios valstybės narės pranešimą Nuolatinėjų atstovų komitetui dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybes ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES – Dalinis bendras požiūris (dok. 8830/18 + ADD 1), visų pirma 14 išnašą, kurioje teigiama, kad konstatuojamosiose dalyse bus nurodyta, jog 22 straipsnio 1 ir 3 daly (dabar – priimtoms direktyvos 23 straipsnio 2 ir 4 dalys) nėra išsamios.

piktnaudžiaujančio skolininko pašalinimą¹⁹. Vis dėlto 3 ir 5 dalyse nurodyta, kad valstybės narės gali atitinkamai nustatyti ilgesnį skolų panaikinimo laikotarpį arba, tam tikrais griežtai išvardytais atvejais, ilgesnį veiklos draudimo laikotarpį. 4 dalyje, kurią prašoma išaiškinti, kaip ir 2 dalyje, numatyta, kad valstybės narės gali pasirinkti visiško skolų panaikinimo principo išimtis, jeigu jos yra tinkamai pagrįstos, šią galimybę pailustruodamos neišsamiu pavyzdžių sąrašu. Dėl to, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės pasirinkimą, visų skolų panaikinimo procedūra gali veikti labai skirtingai ir būti taikoma labai skirtingose srityse. Dėl to, atrodo, sudėtinga teigti, kad tikslu suderinti šią skolų panaikinimo procedūrą galima pateisinti tai, kad iš principo neleidžiama į šią skolų panaikinimo procedūrą neįtraukti tam tikrų konkrečių reikalavimų kategorijų.

40. Antra, prieš priimant Direktyvą 2019/1023 įvykusiose diskusijose nebuvo nieko, kas leistų manyti, jog skolų panaikinimas negalėtų būti taikomas valstybės skoliniams reikalavimams. Iš tikrųjų direktyvos pasiūlyme dėl 22 straipsnio (dabar – priimtose direktyvos 23 straipsnis) buvo aiškiai nurodyta, kad valstybėms narėms suteikiama „plati veiksmų laisvė nustatant nuostatų dėl galimybės pasinaudoti skolų panaikinimu ir skolų panaikinimo laikotarpių apribojimus, tačiau šie apribojimai turi būti labai aiškiai išdėstyti ir būtini bendrojo intereso sumetimais“²⁰.

41. Šis siekis suteikti valstybėms narėms pakankamą lankstumą buvo patvirtintas diskusijose Taryboje²¹. Iš tikrųjų, vykstant deryboms šioje institucijoje, skolų nepanaikinimo išimtis buvo įtrauktos nepateikiant konkrečių komentarų²² ir buvo pažymėta, kad valstybės narės taip pat gali pagal savo nacionalinės teisės aktus nepanaikinti tam tikrų rūšių reikalavimų, nepatikslingamos jų pobūdžio²³. Derybų Taryboje pabaigoje Portugalija pateikė pareiškimą, jame iš esmės nurodė, kad, pirma, tekstas yra pakankamai lankstus, kad valstybės narės galėtų palikti galioti arba priimti nuostatas, kuriomis panaikinama arba ribojama galimybė panaikinti mokesčines skolas, nes

¹⁹ Skirtingai, nei redakcijos anglų, vokiečių, prancūzų, italų, lenkų ar net portugalų kalbomis, redakcija ispanų kalba suteikia paprastą galimybę valstybėms narėms palikti galioti ir nustatyti išimtį dėl nesąžiningo ir piktnaudžiaujančio skolininko. Primenu, kad pagal suformuotą jurisprudenciją vienoje iš Sąjungos teisės nuostatose kalbinių versijų vartojama formuluotė negali būti vienintelis šios nuostatos aiškinimo pagrindas ar įgyti prioritetą kitų kalbinių versijų atžvilgiu (2023 m. sausio 17 d. Sprendimo *Ispanija / Komisija*, C-632/20 P, EU:C:2023:28, 40 punktą). Taigi vien ši redakcija ispanų kalba negali paneigti mano analizės.

²⁰ Žr. Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES (COM/2016/723 *final*), p. 26.

²¹ Žr. 2017 m. gegužės 19 d. pirmininkaujančios valstybės narės pranešimo Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES – Veiksmų kryptį diskusija (Dokumentas 9316/17), 5 punktą: „2017 m. sausio 27 d. Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos neoficialiame posėdyje ministrai iš esmės iš esmės pritarė pasiūlymo tikslams. Šia proga atliekant darbus buvo parodyta, kaip svarbu užtikrinti teisingą atitinkamų skolininkų ir kreditorių interesų pusiausvyrą ir suteikti tam tikrą veiksmų laisvę, kad nebūtų trukdoma veiksmingai veikiančioms nacionalinėms sistemoms. Civilinės teisės klausimų (Nemokumo) darbo grupės atlikti darbai parodė, kad pasiūlymo tikslams iš esmės pritariama. Vis dėlto delegacijos taip pat pabrėžė, jog siūloma direktyva yra sudėtinga dėl jos sąsajų su kitomis nacionalinės teisės sritimis, taip pat tai, kad valstybėms narėms reikia suteikti pakankamą veiksmų laisvę pritaikyti [Sąjungos] priemones prie ekonominės padėties ir nacionalinių teisinių struktūrų“.

²² Žr. 2018 m. kovo 16 d. pirmininkaujančios valstybės narės Bulgarijos ir pirmininkausiančios valstybės narės Austrijos pranešimą Civilinės teisės klausimų (Nemokumo) darbo grupei dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES – Peržiūrėtas III antraštinės dalies 19, 20 ir 22 straipsnių tekstas ir susijusios apibrėžtys (Dokumentas 7150/18), p. 6.

²³ Žr. 2018 m. gegužės 24 d. Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės pranešimą Tarybai dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES – Dalinis bendras požiūris (Dokumentas 9236/18 ADD 1), p. 9.

tokios priemonės turi būti laikomos tinkamai pagrįstomis atsižvelgiant į ypatingą mokestinių skolų pobūdį, ir, antra, ji norėjo išlaikyti savo poziciją dėl galimybės panaikinti mokestines skolas reglamentavimo perkeliant direktyvą į nacionalinę teisę²⁴.

42. Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas, paprašytas pareikšti nuomonę, pasiūlė Teisės reikalų komitetui, paprašytam pareikšti nuomonę, vienos konstatuojamosios dalies ir vienos dalies pakeitimus, jais siekė aiškiai įtvirtinti galimybę taikyti išimtis valstybės skoliniams reikalavimams, kurių atveju valstybės narės turėjo atsižvelgti į būtiną bendro visuomenės intereso ir verslumo skatinimo pusiausvyrą²⁵.

43. Galiausiai akivaizdu, kad Direktyva 2019/1023 yra minimalaus derinimo direktyva, susijusi su visišku skolų panaikinimu, kurio tikslas – sukurti tokio pobūdžio procedūrą kiekvienoje valstybėje narėje, o ne suderintą skolų panaikinimo procedūrą. Iš tikrųjų per derybas valstybėms narėms buvo suteikta galimybė atkreipti dėmesį į tai, kad ši procedūra, kuri, priklausomai nuo valstybės narės, gali būti nauja arba ne, turi būti pakankamai pritaikyta, kad netrukdytų veiksmingai veikiančioms nacionalinėms sistemoms, nes tokia procedūra turi sąsajų su kitomis nacionalinės teisės sritimis, o valstybių narių ekonominė padėtis ir teisinė struktūra skiriasi²⁶.

44. Kita vertus, dėl sąlygų, kuriomis galima atmesti tam tikros kategorijos reikalavimus, Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „netaikymas, apribojimai arba ilgesni laikotarpiai yra tinkamai pagrįsti“. Taigi, nors valstybių narių diskrecija neribojama dėl konkrečių reikalavimų kategorijų, kuriems galima taikyti išimtį, pobūdžio, ji ribojama dėl pagrindimo, kurį jos turi pateikti šiai išimčiai pagrįsti.

45. Be to, valstybės narės pasinaudojo šia diskrecija, kad neištrauktų tam tikrų kategorijų reikalavimų, kitų nei išvardytieji Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalyje pateiktame sąrašė. Prancūzijoje skolų panaikinimas netaikomas, be kita ko, darbuotojų reikalavimams ir reikalavimams, kylantiems iš ieškinių dėl turto, įgyto paveldėjus turtą bylos nagrinėjimo metu²⁷. Nyderlanduose, be kita ko, panaikinimas netaikomas su studijų paskolomis susijusiems reikalavimams²⁸. Ispanijoje, be kita ko, panaikinimas taip pat netaikomas reikalavimams dėl darbo užmokesčio²⁹. Portugalijoje, be kita ko, panaikinimas netaikomas su mokesčiais ir socialine apsauga susijusiems reikalavimams³⁰.

46. Apibendrinant man atrodo, kad Direktyva 2019/1023 yra minimalaus suderinimo direktyva, jos tikslas – kiekvienoje valstybėje narėje nustatyti skolų panaikinimo procedūrą, kurios aspektai, susiję su reikalavimų, kuriems toks skolų panaikinimas gali būti netaikomas, pobūdžiu, iš esmės paliekami valstybių narių diskrecijai, su sąlyga, kad šios išimties tinkamai pagrindžiamos.

²⁴ Žr. 2019 m. gegužės 21 d. Tarybos Generalinio sekretoriato pranešimą Nuolatinė atstovų komitetui / Tarybai dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2017/1132/ES (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva) projekto (pirmasis svarstymas) – Teisėkūros procedūra priimamo akto priėmimas – Pareiškimai (Dokumentas 9170/2/19 REV 2 ADD 1), p. 1 ir 2.

²⁵ Žr. 2017 m. gruodžio 7 d. Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto nuomonę atsakingam Teisės reikalų komitetui dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES, nuomonės referentas Enrique Calvet Chambon, siūlomi pakeitimai 22 ir 94.

²⁶ Žr. šios išvados 20 išnašą.

²⁷ Žr. Prekybos kodekso L. 645-11 straipsnį.

²⁸ Žr. *Faillissementswet* (Nemokumo įstatymas) 299a straipsnį.

²⁹ Žr. Nemokumo įstatymo 489 straipsnio 1 dalies 4 punktą.

³⁰ Žr. *Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas* (Įmonių nemokumo ir pertvarkymo kodeksas) 245 straipsnį.

47. Taigi į trečiąjį prejudicinį klausimą siūlau atsakyti, kad Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje pateiktas sąrašas nėra išsamus ir kad kitoms konkrečioms reikalavimų kategorijoms, nei nurodytosios šiame sąrašė, gali būti taikomas skolų panaikinimas, ribotas skolų panaikinimas arba ilgesnis skolų panaikinimo laikotarpis, jei tai tinkamai pagrindžiama.

C. Dėl skolų panaikinimo netaikymo valstybės skoliniam reikalavimams pateisinimo Direktyvos 2019/1023 perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu priimtuose teisės aktuose nebuvimo poveikio

48. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar TRLC, kurį jis laiko bylai taikytinu įstatymu ir kuris Direktyvos 2019/1023 perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu buvo iš dalies pakeistas siekiant be pateisinimo neįtraukti valstybės reikalavimų į neatidėliotino ar atidėtojo skolų panaikinimo taikymo sritį, sukliudė įgyvendinti šia direktyva siekiamus tikslus, kaip tai suprantama pagal minėtą jurisprudenciją³¹.

49. Kaip nurodyta šios išvados 28 punkte, per direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminą valstybės narės, kurioms ji skirta, privalo susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai sutrukdyti pasiekti toje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo, o valstybių narių teismai privalo kuo labiau susilaikyti nuo tokio nacionalinės teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, galėtų rimtai sutrukdyti įgyvendinti minėtoje direktyvoje nustatytą tikslą.

50. Taip pat reikia priminti, kad nacionalinis teismas turi įvertinti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kurių teisėtumas ginčijamas, gali rimtai trukdyti pasiekti direktyvoje nurodytą rezultatą, nes toks patikrinimas būtinai turi būti atliekamas remiantis bendru vertinimu, atsižvelgiant į visą politiką ir atitinkamoje nacionalinėje teritorijoje priimtas priemonės³².

51. Vis dėlto Teisingumo Teismas turi išsiaiškinti nagrinėjama direktyva siekiamą tikslą. Vadinas, Direktyvos 2019/1023 tikslas, susijęs su visiško skolų panaikinimo procedūra, yra tas, kad kiekvienoje valstybėje narėje, remiantis minimalaus suderinimo principu, turėtų būti nustatyta bent viena tokia procedūra³³.

52. Mano nuomone, vien skolų panaikinimo netaikymo valstybės skoliniam reikalavimams nepagrindimas iki Direktyvos 2019/1023 perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos savaime negali rimtai sutrukdyti įgyvendinti joje numatytą tikslą, nes, kaip jau nurodžiau, valstybėms narėms suteikta galimybė skolų panaikinimo netaikyti valstybės skoliniam reikalavimams.

53. Taigi, į antrąjį klausimą siūlau atsakyti taip: vien tai, kad skolų panaikinimo procedūros netaikymas valstybės skoliniam reikalavimams pagal nacionalinę nuostatą, priimtą per laikotarpį nuo Direktyvos 2019/1023 įsigaliojimo dienos iki jos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos, nėra tinkamai pagrįstas, pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiui rimtai netrukdo įgyvendinti šia direktyva siekiamą tikslą.

³¹ Žr. šios išvados 28 punktą.

³² Žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimą *BPC Lux 2 ir kt.* (C-83/20, EU:C:2022:346, 68 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

³³ Žr. Direktyvos 2019/1023 20 straipsnio 1 dalį.

V. Išvada

54. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Nuo 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva), įsigaliojimo datos iki numatyto jos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos nacionaliniai teismai neprivalo savo vidaus teisės aiškinti pagal Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalį.
2. Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip:

joje pateiktas sąrašas nėra išsamus ir kitoms konkrečioms reikalavimų kategorijoms, nei nurodytosios šiame sąrašė, gali būti taikomas skolų panaikinimas, ribotas skolų panaikinimas arba ilgesnis skolų panaikinimo laikotarpis, jei tai tinkamai pagrindžiama.
3. Vien tai, kad skolų panaikinimo procedūros netaikymas valstybės skoliniams reikalavimams pagal nacionalinę nuostatą, priimtą per laikotarpį nuo Direktyvos 2019/1023 įsigaliojimo dienos iki jos perkėlimo į nacionalinę teisę termino pabaigos, nėra tinkamai pagrįstas, pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiui rimtai netrukdo įgyvendinti šia direktyva siekiamą tikslą.